

بنام خدا
بررسی کوتاه از نسل های دانشگاه ها از ابتدا تا آینده

دانشگاههای نسل اول

دانشگاه نسل اول، دانشگاه های آموزش محور هستند، که تا دهه اول انقلاب ادامه داشته به نام دانشگاه های آموزش محور یا دانشگاه های آموزشی شناخته می شوند که هدف و وظیفه آن دانشگاه، ارائه آموزش و صدور مدرک تحصیلی از ویژگی های آن بوده و برای توسعه کشور فقط به تربیت نیروهای مجرب آموزش دیده پرداخته که این از محورهای اصلی دانشگاه نسل اول بوده است و فارغ التحصیلان آن برای امر تدریس در دانشگاه ها یا مراکز علمی و برای پر کردن پست های مدیریتی در صنعت کشور آماده می شوند و آموزش نیروهای انسانی جامعه جهت آگاهی بخشی و افزایش سطح آگاهی جامعه و تربیت نیروی انسانی برای انجام امور صنعتی و مدیریتی کشور صرف می شد. و بطور کلی داری خصوصیات زیر هستند.

- ❖ در ابتدا دانشگاه ها آموزش محور بودند که آنها را دانشگاه های نسل اول می نامند.
- ❖ هدف این دانشگاه ها، آموزش و تربیت نیروی انسانی متخصص بود.
- ❖ دانشگاه های آموزشی (که امروزه در مقیاس جهانی دانشگاه محسوب نمی شوند) هزینه های خود را از محل کمک های دولتی و سازمان های خصوصی و در مواردی از طریق نهادهای خیریه تامین می کنند.
- ❖ به نظر میرسد بسته به ضریب نفوذ این دانشگاه ها در جامعه تامین محل هزینه ها متفاوت می باشد.

❖ دانشگاه‌های نسل دوم

❖ دانشگاه نسل دوم، نیز دانشگاه‌های پژوهش محور هستند که با توسعه مرزهای دانش و پژوهش‌های بنیانی و تربیت نیروهای متخصص، نسل دوم دانشگاه‌های کشور پدیدار شده‌اند که این نسل از دانشگاه ضمن فعالیت‌های آموزشی مختص دانشگاه نسل اول توجه بیشتری به مباحث پژوهشی و کاربردی داشته و خروجی آن افزایش تعداد مقالات ایران در میان کشورهای پیشرفته بود.

❖ در اواخر قرن ۱۹ که طی آن دانشگاه‌های پژوهش محور، بعنوان نسل دوم دانشگاه‌ها معرفی شدند

❖ نقش اصلی این دانشگاه‌ها در پژوهش و تولید علم پر رنگ تر شد. بیشتر بودجه دانشگاه‌های پژوهشی (مثل اکثر دانشگاه‌های اروپا) از طریق گرفتن پروژه تحقیقاتی تأمین می‌شود.

❖ در این نوع دانشگاه‌ها محققین و اساتید به دنبال سازمانها و شرکتهای صنعتی هستند تا بتوانند طرحهای مد نظر را جذب کنند .

❖ ویژگیهای دانشگاههای نسل سوم

❖ دانشگاه نسل سوم به این مفهوم بیان شد که دانشگاه صرفاً مکانی برای یادگیری یک سری آموزه‌های صرف نیست و همچنین دیگر مکانی نیست که فقط پروژه‌های تحقیقاتی را در راستای اهداف اقتصادی صنایع انجام دهد، بلکه علاوه بر آنکه تمام این اهداف را همچنان پیش می‌برد، فارغ‌التحصیلانی را به جامعه ارائه می‌دهد که دانش را در کنار پژوهش‌های کاربردی به خدمت گرفته و با نوآوری کار می‌آفرینند.

❖ دانشگاه نسل سوم یا کارآفرین علاوه بر تولید علم و تربیت نیروی انسانی مورد نیاز توسعه در راستای تجاری سازی علم و تأسیس شرکت‌های دانش بنیان قدم بر می‌دارد و محور فعالیت‌های دانشگاه نسل سوم بر کارآفرینی است.

❖ دانشگاه کارآفرین دانشگاهی است که توانایی‌های زیر را دارد

❖ توانایی نوآوری،

❖ تشخیص و ایجاد فرصت ها،

❖ کار تیمی،

❖ پذیرش خطر ها

❖ پاسخ به چالش ها

❖ در صدد ایجاد تغییر ذاتی در مشخصه ی سازمانی

❖ دو وظیفه دانشگاه کارآفرین

❖ اول آنکه باید کارآفرینان آینده را آموزش بدهد، افرادی که کسب و کاری را ایجاد نموده و همچنین روحیه ی کارآفرینانه را در دانشجویان در تمام حوزه ها توسعه دهد؛

❖ دوم اینکه باید خودش کارآفرینانه عمل نموده، انکوباتورهای کسب و کار را سازماندهی، پارک های تکنولوژی و مواردی نظیر آن را ایجاد، دانشجویان را در این سازمان ها درگیر و از طریق آنها به دانشجویان و فارغ التحصیلان در ایجاد کسب و کار کمک و بالاخره اینکه بتواند از لحاظ مالی، استقلال پیدا کند.

❖ به منظور تجاری سازی تحقیقات در بخش صنعت باید عملکرد دانشگاه ها در چهار شاخص زیر ارزیابی شود

۱- اثبات رسانی و حفاظت حقوقی از دارایی های فکری حاصل از دانشگاه

❖ ۲- انجام تحقیقات مشترک و قراردادی با صنعت

❖ ۳- لایسنس دهی و انتقال حقوق دارایی های فکری

❖ ۴- تشکیل شرکت های انشعابی دانشگاهی

❖ شرکت های انشعابی در دانشگاه ها دارای سه ویژگی می باشند

- ۱- شرکت های تازه تاسیسی که از دانش و نتایج تحقیقات توسعه یافته در دانشگاه ها بهره برداری می کنند.
- ۲- حداقل یکی از بنیانگذاران آن محقق دانشگاهی است که در توسعه دانش مربوط فعالیت و دخالت داشته است.
- ۳- دخالت فعال دانشگاه در شرکت با سهم مشارکت دارایی فکری یا سهم سرمایه گذاری

❖ یونسکو در چشم انداز جهانی آموزش عالی برای قرن ۲۱ ، دانشگاه های نوین را اینگونه توصیف کرده است :

❖ جایگاهی که در آن، مهارت های کارآفرینی در آموزش عالی به منظور تسهیل قابلیت های فارغ التحصیلان و جهت تبدیل شدن به ایجاد کنندگان کار، توسعه می یابد.

نسل چهارم دانشگاه ها

نسل چهارم دانشگاه ها که اخیرا به ترمینولوژی و ادبیات نظام آموزش عالی اضافه شده است، می گوید: «این دانشگاه ها چهار ویژگی و مشخصه مهم باید داشته باشند

۱. تحول گرا بودن ،
۲. تعالی گرا بودن ،
۳. تقاضامحور بودن
۴. توسعه منطقه ای بودن ،

یعنی وقتی راجع به این چهار ویژگی صحبت می کنیم ، زمانی که قرار باشد ما ریل گذاری کنیم و دانشگاه را به سمت دانشگاه

حل مساله و دانشگاه نسل چهارم حرکت دهیم، دو ویژگی مهم را نیز باید مدنظر داشته باشیم.

«اول اینکه باید در حوزه آموزش به سراغ رشته‌های میان‌رشته‌ای برویم

دوم باید جامعه و نیازهای آن را مورد توجه قرار دهیم؛

به عبارت بهتر، ما در ریل‌گذاری باید به مسئولیت‌های اجتماعی و نوآوری‌های اجتماعی که در محیط پیرامون دانشگاه وجود دارد، بی‌تفاوت نباشیم. حال اگر این مهم محقق شود، ما به دانشگاه‌های نسل چهارم خواهیم رسید و اگر قرار است به سمت دانشگاه نسل چهارم حرکت کنیم باید چند نکته دیگر را هم در نظر داشته باشیم که اولین آنها توجه ویژه به مقوله ارتباط بین دانشگاه و صنعت و جامعه است، چون معمولاً این مساله حلقه مفقوده است. دوم باید به تجاری‌سازی محصولات دانش‌بنیان در دانشگاه‌ها توجه ویژه شود؛ سوم بحث کارآفرینی است که باید یکی از اصلی‌ترین اولویت‌ها باشد و چهارم دانشگاه‌های نسل سومی را که به کارآفرینی رسیده‌اند باید مورد عنایت و توجه قرار دهیم.»

نسل پنجم دانشگاهها

دانشگاه نسل پنجم باید انسان‌ساز و تمدن‌ساز باشد.
دانشگاه‌های نسل پنجم به دنبال تربیت خرمند میباشند به جای تربیت دانشمند. چرا که این خرمندان هستند که میتواند جوامع را بسمت توسعه همه جانبه هدایت کنند. دانشگاه‌های نسل پنجم پذیرش‌ها را بر اساس استعدادها انجام میدهند و به همین دلیل است که محور را بر اساس تربیت خردمند گذاشته‌اند. دانشگاه‌های نسل پنجم دارای خصوصیت‌های اصلی زیر میباشند.

۱- انتقال دانش (توجه به آموزش)

۲- تولید دانش (گرایش به پژوهش)

۳- تولید ثروت (از طریق شرکت‌های دانش بنیان)

۴- رهبری جامعه - کار و عمل (ورود به صحنه اجتماع)

۵- انسان ساز و تمدن ساز (نقش اصلی یک دانشگاه)

دانشگاه های کشور ما در چه نسلی هستند؟
براساس رتبه بندی پایگاه تامسون رويترز از مجموع ۱۰۰ دانشگاه برتر نسل سوم دنیا ۴۳ دانشگاه
از آمریکا، ۱۶ دانشگاه از انگلستان و متاسفانه هیچ دانشگاهی از ایران در میان ۱۰۰ دانشگاه برتر
کارآفرین دنیا وجود ندارد.

بر اساس گزارش همین پایگاه از محل فروش لیسانس در سال ۲۰۱۲ دانشگاه نورث وسترن
آمریکا ۱۶۱ میلیون دلار، دانشگاه کلمبیا ۱۵۴ میلیون دلار، دانشگاه نیویورک ۱۱۳ میلیون دلار
،دانشگاه کالیفرنیا ۱۰۳ میلیون دلار، ویگ فارس ۹۶ میلیون دلار و مینه سوتا ۹۵ میلیون دلار از
محل فروش لیسانس درآمد داشته اند.

تهیه و تنظیم : حسین چناری